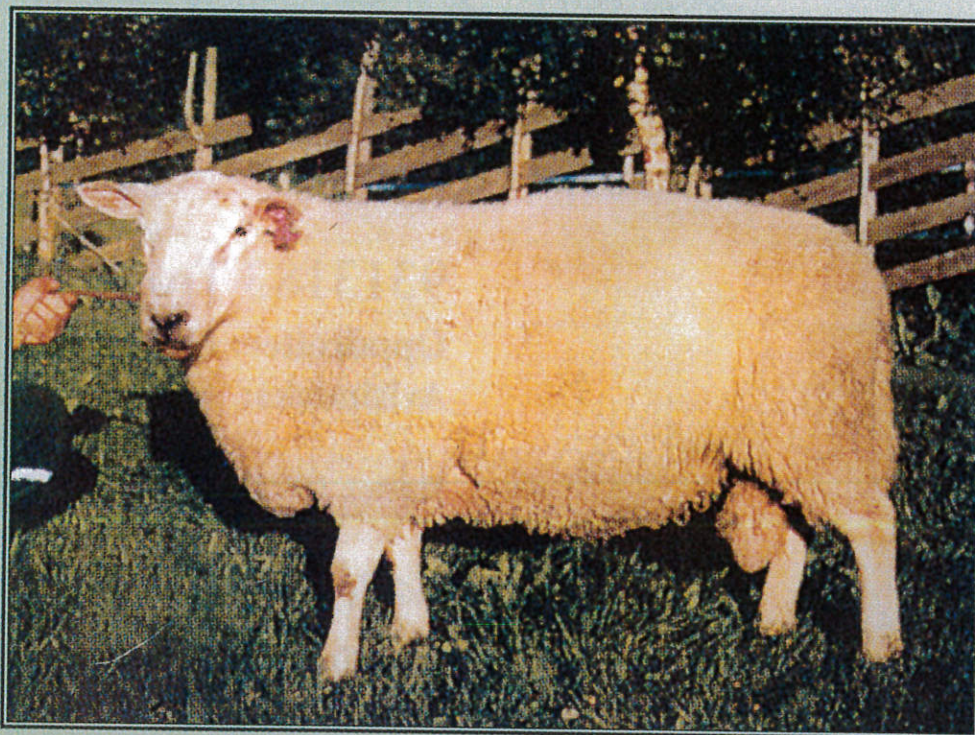

Vestfold Saueavlslag 50 år

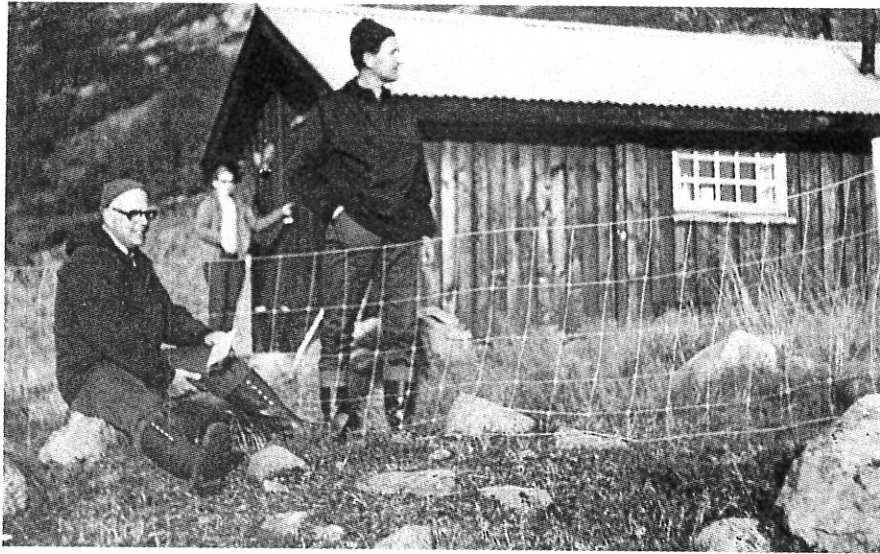
1949 - 1999

Vestfold Saueavlslag 50 år

Stolt "jordfar" med fire tvillinglam

*Høgfjellseventyret
SKARBU.*

*På bildet over ser du
Skarbu før siste
påbygging.*

Selv om Vestfold sett på Landsbasis er et lite sauefylke, har saueholdet her hatt sin betydning fra lang tid tilbake. Mange gårder var selvforsynte både med kjøtt og ull. Omkring 1930 var det ca 4.300 sau i fylket, men under 2. verdenskrig steg tallet til ca 11.000 dyr. Til sammenligning er antallet nå godt under 4.000 vinterfôra dyr.

Tanken på å stifte et eget sauavlslag i Vestfold ble fremmet i 1947 av Bjørg Deinboll fra Sandar, overfor F. Loyt Johnsen, daværende sekretær i Norsk sau- og geitalslag. Anbefalingen ble gitt av landslagets formann, stortingsmann O. T. Lyngstad, og skriv sendt til Vestfolds fylkesagronom K. J. Vika. Loyt Johnsen skrev i dette brevet at det kanskje kunne se merkelig ut med et sauavlslag i et fylke hvor småfeholdet var så lite utbredt, men på den annen side ville et fylkeslag kunne areide for en bedre utnyttelse av ressursene. Han så en mulighet i fjellbeiting også for vestfoldsauene, og mente en organisering ville være et hjelpemiddel

til et mer rasjonelt sauehold. Omfanget her ville imidlertid være så lite at det ikke burde være aktuelt med egne lokallag.

Det neste brevet vi har er datert 10. oktober 1949, og også stilet til fylkesagronom Vika, fra Loyt Johnsen. Her oppga han navnene på en del saueinteresserte i fylket, og ba samtidig om hjelp til å finne sted og tid for et arrangement med det formål å stifte et lag. Skrivet ble så sendt rundt til aktuelle saueiere med anmodning om å delta i et Vestfold Sauavlslag.

Stiftelsesmøtet fant sted på Tønsberg Meieri 25. november 1949, med ca 40 frammøtte. Filmen «Saueavl i Norge» ble vist, og F. Loyt Johnsen ga en orientering om de aktuelle problemer han håpet at laget etter hvert ville ta opp. Han så store muligheter i de rike utmarks- og fjellområdene Norge hadde, og framhevet at økt sauehold var et ledd i jordbruksrasjonaliseringen i landet. Dessuten var det viktig med samarbeid for å gjøre saueholdet mer lønnsomt.

Fylkesagronom Vika ledet de konstituerende forhandlinger, laget ble besluttet dannet, og normalvedtektene ble referert og foreløpig vedtatt. De var imidlertid på landsmål og ville bli omskrevet til riksmål til første årsmøte.

24 personer tegnet medlemskap med det samme, og lagets første formann ble Sven Ravn-dal fra Brunlanes. Øvrige styremedlemmer ble Hans Aasnes fra Sande, Olav Lima fra Våle og Bjørg Deinboll fra Sandar. Varamenn var Kjell Herland, Alf Klausen, Andreas Honerød og Olav Andersen. Fylkesagronom Vika var sekretær og Landbruks-selskapets representant i styret. Han ble også senere utnevnt til æresmedlem i laget. Ragnar Rustan og Hans Lie ble lagets første revisorer.

En av de første oppgaver styret fikk var å undersøke mulighe-tene for beiteområder. Lima og Rustan fikk i oppdrag å under-søke mulighetene for beite i Åmotsdal. I april 1950 var dette spørsmålet i orden, og medlemmene fikk tilbud om

fjellbeite i Åmotsdal til en pris av kr 7,- pr. dyr. I en periode fra 1955 til 1962 måtte imidler-tid vestfoldsauen flyttes til Fyresdal, da beitet i Åmotsdal ble disponert av statskonsulent Jon Seland.

På årsmøtet i 1951 ble Olav Lima valgt til ny formann. Laget besto da av 35 medlem-mer og i 1952 var det også dannet eget lokallag i Lardal, dette hadde 29 medlemmer. Lima satt som formann i 15 år og gjorde en betydelig innsats for laget og sauene i Vestfold. For dette arbeidet ble han i 1971 belønnet med æresmed-lemskap.

Et nytt hjelpemiddel for å måle effektivitet og resultater ble tatt i bruk i 1958, da sauekontrollen ble opprettet.

I 1966 overtok Jørgen Sand-berg fra Svarstad som formann, og i hans periode ble Vestfold Værlag startet. Det første styret her besto av Arne Ueland, Erling Lima og Rolf Aass. Høsten 1967 ble værringene satt i gang. I 1968 ble det importert 2 texelværer fra Danmark, og i alt ble det

benyttet 19 værere denne sesongen. Antall para søyer var 420. Året etter ble det kjøpe inn 1 texelvær til fra Danmark, og 2 texel værlam.

Et avlsutvalg ble snart nedsatt, utnevnt av Vestfold Landbruks-selskap ved fylkesagronomen i husdyrbruk. Hovedoppgaven var å hjelpe til med å organisere værholdet og skaffe fram godt avlsmateriale.

I en periode på slutten av 1960-tallet meldte en del fylkeslag, deriblant Vestfold, seg ut av Norsk sau- og geitagslag. Grunnen var en påstand om uhederlig opptreden av generalsekretær Loyt Johnsen i en livdyrhandel. Dette skapte mye uvennskap og strid blant småfeholdere. Vestfold Sauavls-lag meldte seg inn igjen i NSG i 1971.

Saukontrollen hadde nå en tilslutning på 10%. Erling Lima satt som formann fra 1969 til Arvid Sørensen overtok i 1972. I Limas formannstid ble det dannet organisert sankelag i Vestfold, da det over jordbruks-avtalen var blitt åpnet for økonomisk støttet il sanking av

sau på utmarksbeite. Følgende lag ble dannet: Lardal sankelag, Sande og omegn sankelag og Vestfold beitelag, senere omdøpt til Skarbu beitelag.

I 1974 dukket det opp spørsmål om nye beiteområder, og et større område i Vestre Lardal var vurdert, der nødvendig gjerdestrekk var anslått til ca 11 km. Statskonsulent Trodahl kunne opplyse at departementet var oppmerksomme på de vansker saueholdet har i lavlandet p.g.a. alt gjerdeholdet. Departementet var derfor villig til forsøksvis å yte statsstøtte til innkjøp av netting til fellesbeite. Saueeierne i Lardal følte imidlertid ikke behov for noe utvidelse med det antall sau de hadde da, men stilte seg likevel positive hvis fylkeslaget ville stå for kostnader og drift av dette. Samtidig ble det vurdert å opprette et fellesbeite i ca 5000 mål skog hos Jacob Westby på Markenrud i Hof, og dette ble vedtatt enstemmig på årsmøtet i 1975. De medlemmene av fylkeslaget om sendte sau på beite i Åmotsdal og eventuelt Hof måtte garantere for et lånebeløp på kr 30.000,-, fordelt ut fra

antall sau den enkelte sendte. Den endelige avtalen ble at eieren av området, Jacob Westby, skulle få slippe 80 søyer med lam her, mens Vestfold Sauavlslag fikk ei kvote på 200 dyr. Gjerdinga foregikk på dugnad. Dette beitet ble nedlagt i ????

Nå kom det brev fra Landsrådet om at et var påvist mædi for første gang i Norge. Det ble forbud mot å føre levende dyr over fylkesgrensene. Værringene måtte delvis nedlegges, og ingen nye fikk starte opp. Avlsarbeidet måtte fortsette med kåring av værlam innen fylkets grenser, og supplering ved kjøpe av voksne værer utenfra etter søknad fra fylkeslandbrukskontoret.

På denne tida ble det opprettet eget lokallag også i Sande.

Høsten 1978 ble det for første gang oppdaget mædi også her i fylket, det var på 3 saueslakt fra Jacob Westby. Etter konferanse med fylkesveterinær, fylkesagronom, eier og representanter fra sauavlslaget ble det vedtatt å ta blodprøver i alle besetninger som var med i

værringen, og i de besetningene som hadde benyttet Hof-beitet. Ellers måtte restriksjonene fra Landsrådet nøye overholdes.

I 1981 fikk Vestfold spørsmål om de kunne tenke seg å være med på et prøveprosjekt med kunstig sædooverføring, fortrinnsvis på elitedyr. Dette har fylket fått fortsette med fram til i dag.

I 1976 trakk Arvid Sørensen seg som formann, og Aage Svendsen overtok. Samtidig gikk lagets sekretær gjennom mang år, Sigurd Hobæk av, og da det var noe uvisst om det skulle ansettes noen ny, sa Hobæk seg villig til å bistå laget i diverse beitespørsmål. Han gikk også av som kasserer på samme årsmøte. Senere samme år ble imidlertid Johan Vestad fra Vestfold Meieri ansatt som ny sekretær.

Det oppså nå problemer med deler av beitet i Åmotsdal. Vestfold Sauavlslag hadde inngått avtale om leie av Skarbubeitet allerede i 1963. Klager kom fra Bosbøen jaktlag på vestfoldsau som beitet ulovlig på deres ene-

merke, og krevde at det ble gjort opp for den avbeiting som hadde skjedd i 1976 og tidligere år. Her måtte man ta i bruk juridisk hjelp, og forhandlinger pågikk over mange år for å prøve å komme til en minnelig ordning. Det ble også vedtatt å forsikre seg mot eventuelle skader som kunne forvoldes av sau så vel i Hof som i Åmotsdal.

Det var heller ikke problemfritt i Hof-beitet. Jacob Westby krevde å få fjernet pelssauen fra området da «de ikke hadde begrep om hvilken sidde av gjerdet de skulle oppholde seg på»! Det ble vedtatt ikke å tillate pelssau på Markenrud heretter, men et begrenset antall fikk fortsatt beite i Åmotsdal. Styret var imidlertid av den oppfatning at det for framtida ble umulig å ha pelssau på fellesbeite. Styret fikk nå i oppdrag å forhandle om et nytt beiteprosjekt i Kodal på ca 15.000 mål. Dessverre var det en av de aktuelle skogeierne som ikke ville være med, og dermed ville gjerdeomkostningene så store at saken måtte henlegges.

På årsmøtet i 1978 tok Arvid Sørensen opp saken om at det burde være 1 kvinnelig styremedlem i lagene. Han foreslo også at begge ektefeller fra samme gård skulle ha stemmerett, men bare 1 stemme pr. bruk. Forslaget ble sent til Norsk sau- og geitalslag.

Vestfold Sauavlslags 30-årsjubileum ble feiret med middag i forbindelse med årsmøtet i 1979. Erling Lima ga et tilbakeblikk over åra som hadde gått, og Arvid Sørensen fortalte muntre historier om sau og sauefolk.

Sauavlslaget hadde hele tiden oppfordret medlemmene til å delta i sauekontrollen og drive et aktivt avlsarbeid enten ved å være med i værring eller ved å benytte kåra værlam, og i 1980 prøvde man felles værlamkåring på Jarlsberg for første gang. All betaling for sauekontrollen gikk nå gjennom meieriet og fôringsveiledning kunne gis i de distrikter der det var kompetente kontrollassistenter.

Spørsmålet om felles innkjøp av gjerdemateriell ble luftet,

likeledes tanken om å arrangere et klippekurs i fylket. Dette kom først i gang i 1983, med konsulent Fjeld fra Norsk sau- og geitalslag som leder.

På årsmøtet i 1980 var det igjen formannsskifte da Peder Nordby overtok etter Aage Svendsen. Året etter ble Sigurd Hobæk utnevnt til æresmedlem og behørig takket for sin store innsats for laget.

Dette året ble det opprettet en gjeterhundnemnd i Vestfold. Denne besto i starten av Tor Myrland, Øyvind Sola og Arne Folkestad Johansen. Det første kurset ble holdt i Kvelde i februar 1982. NSG var behjelpelig med å skaffe instruktør.

I oktober samme år ble det arrangert kombinert saueutstilling og værllamkåring på Jarlsberg.

I 1982 ble det vedtatt at Vestfold Sauavlslag skulle delta med stand og framvisning av dyr på Vestfoldutstillingen. Brosjyremateriell ble skaffet fra NSG, og vaktlister satt opp. Klipping, karding og spinning ble demonstrert, likeledes bruk

av gjeterhund. Laget var også , og er fremdeles, årlig representert på «Åpen dag» på Melsom Videregående Skole (tidligere Vestfold Landbruksskole). Etter hvert ble det tradisjon å arrangere en markdag i løpet av beitesesongen. Dette skulle også være en hyggesammenkomst der man tok familien med og kunne prate sau i mer uformelle former.

På årsmøtet i 1984 ble Svein Kvalevåg valgt til ny formann, da Peder Nordby hadde frasagt seg gjenvalg.

Etter hvert oppsto det en del problemer med løshunder og tyvslakting. Det ble derfor bestilt plakater som skulle henges opp, og radio og presse ble kontaktet. Laget lovet en dusør på kr 5.000,- til den/de som kunne gi opplysninger som medførte at tyvslaktere ble pågrepet. Aksjonen ble gjennomført ved beiteslipp.

Vestfold fylke var nå kommet så langt at det skulle være fritt for mædi, men så dukket et nytt tilfelle opp, denne gang på 1 dyr hos Harald Ringen, og nye restriksjoner ble igangsatt.

Ringen besluttet samme år å gå til frivillig nedslakting, og kjøpte senere en helt ny besetning.

I 1984 overtok Vestfold-Buskerud Slakteri sekretæransvaret for sauavlslaget. Johan Vestad ble tildelt en påskjønnelse for lang og tro tjeneste.

I 1985 var en omorganisering i fylket oppe til vurdering. Antall saueholdere i Vestfold var så lite at en overgang til bare fylkeslag uten lokallag ville øke aktiviteten og oppslutningen om møtene og effektivisere avlsarbeidet. Formannen reiste rundt i lokallagene for å lodde stemningen, men interessen var liten, og saken ble henlagt. I 1987 ble imidlertid Hedrum Sauavlslag oppløst, og medlemmene herfra besluttet å melde seg direkte inn i fylkeslaget. Det ble i 1985 foreslått en geografisk fordeling i fylkestyret med 1 representant fra hvert av lokallaga og 3 representanter fra fylkeslaget. Formannen skulle velges uavhengig av dette. Forslaget ble imidlertid nedstemt på årsmøtet i 1986.

Årsmøtet ble i 1987 arrangert på Nesbyen i Buskerud kombinert med en fagtur til sorteringssanlegget på Gol og sosialt samvær med Buskerud Sau- og Geitagslag som hadde sitt årsmøte på samme sted. Svein Kvalevåg hadde frasagt seg gjenvalg, og Jorunn Ouff ble valgt som lagets første kvinnelige leder.

På NSGs årsmøte samme år ble det lagt fram forslag om vedtektsendring i §11 om utsendingsretten. Bagrunnen var at man ønsket å redusere antall utsendinger for å få ned kostnadene med årsmøtet. Vestfold stemte for forslaget selv om det medførte at fylket bare fikk en utsending.

I 1988 ble det arrangert kurs for kåringsdommere der 6 personer fra Vestfold deltok. Man ønsket fortsatt bedre oppslutning om sauekontrollen og mer organisert omsetning av kåra værlam for å øke avlsframgangen. Avlsutvalget var, og er fremdeles, engasjert i værlamkåringen hvert år på Jarlsberg, og bestiller nødvendige værer for værlaga gjennom

landsrådet slik reglene er.

Det ble nå avholdt fylkesmesterskap i gjeterhund, og etter hvert har Vestfold også hatt deltagere på diverse distriktsmesterskap og i NM.

Vestfold Sauavlslag fylte 40 år i 1989, og dette ble markert med jubileumsfest på Gavelstad Hotell 10. november. Av inviterte gjester møtte 4 tidligere formenn, samt representanter fra Buskerud Sau- og Geitalslag, fylkeslandbrukskontoret i Vestfold, Vestfold Bondelag og Vestfold-Buskerud Slakteri. Dagfinn Drabløs representerte NSG.

Det var 3 registrerte og godkjente beitelag i Vestfold, nemlig Sande, Lardal og Skarbu. Disse hadde til sammen 37 medlemmer og det ble sluppet vel 3.000 dyr her i 1989. Tapsprosenten var 3,87. Saueomfanget i fylket lå på ca 2.200 vinterfôra dyr og dette hadde holdt seg temmelig stabilt. En tendens var imidlertid at dalasauen gradvis foretrengte spælsauen.

På årsmøtet i 1991 trakk

Jorunn Ouff seg og Harald Ringen overtok som formann. På værlamkåringa dette året ble det for første gang foretatt ultrascanning av A-kåra værlam. Dette skulle være et sikkert hjelpemiddel til å finne avlsdyr med god muskelfylde og lite fett. Mædirestriksjonene var opphevet i fylket, noe som gjorde det lettere å få importert dyr over fylkesgrensene. Samtidig ble Vestfold værring godkjent og startet opp. Høsten 1998 gikk man imidlertid tilbake til værlagsmodellen igjen, blant annet p.g.a. for lite søyeantall.

Fylkeslandbrukskontoret satte i gang sauekurs for nye brukere og fylkeslaget ga økonomisk støtte til dette.

I 1992 kom det forespørsel fra Vestfold 4H om et søyelam til sauestafett. Det ble vedtatt å gi 2 lam til et av medlemmene i 4H som hadde valgt sau som oppgave. Dette skjedde ved loddtrekning og avkom fra disse skulle så tildeles et nytt medlem neste år. I 1997 måtte stafetten dessverre stoppes p.g.a. sykdomssituasjonen i saueholdet.

Det ble i 1992 arrangert fagtur over 2 dager til Uvdal, med diverse gårdsbesøk og sosialt samvær.

Fra 1991 til 1996 hadde sauetallet økt med 58% og behovet for nye beiteområder ble diskutert. Sykdomssituasjonen ble nå vanskeligere igjen p.g.a. oppblomstringen av skrapesjuken på Vestlandet og det kom nye restriksjoner i saueholdet. Fylkesveterinæren ba innstendig om at man kun møtte med værlam på Jarlsberg til den årlige kåringa og sløyfet søyeutstillingen inntil videre. Ordningen med semin hadde fortsatt hele tiden, og dyra ble fra nå av samlet på Jarlsberg der Aage Svendsen tok seg av de praktiske med fôring, testing og innkalling av veterinær. I 1998 ble det for første gang prøvd fersk sæd og dette ga meget godt tilslag i forhold til frossen.

Gjeterhundvirksomheten fikk et oppsving etter flere labre år, og hele 6 hunder klarte den avsluttende gjeterhundprøva.

P.g.a. misnøye med arrangø-

rene av Vestfoldutstillingen ble Vestfold Sauavlslag enige med flertallet av de andre husdyrfaglagene i fylket om å avvikle sin deltagelse i denne.

I 1996 ble Øyvind Bjerkely valgt til ny formann etter at Harald Ringen takket for seg. Et nytt beitelag for sau (og storfe) ble godkjent på Nøtterøy under navnet Skjærgårdsbeitelaget. Omsetningen av kåra værlam ble satt i system. En kontaktperson ble valgt, og denne skulle sørge for at alle kåra lam ble solgt før man solgte andre værlam til avl.

I 1998 ble Morten Ueland ny formann i laget. Det hadde de siste årene vært et tiltagende problem med gaupe i indre deler av fylket, og 1. januar 1998 ble det nedsatt et rovdyrutvalg på fylkesplan der Vestfold Sauavlslag har 1 representant med. Det ble i 1999 innvilget fellingstillatelse på 2 dyr.

I mange år har det vært arrangert fagmøter vår og høst med aktuelle temaer, og tradisjonen med familiedag med grilling en gang på sommeren har blitt

holdt ved like.

I Vestfold er det pr. 31.12.98 126 sauebruk og antallet vinterfôra sau er etter en kraftig økning tidligere på 90-tallet nå på 3.735 dyr. Dette viser en tilbakegang siste året, noe som mye skyldes det økende gaupeproblemet.

Svelvik er den eneste kommunen i fylket uten sau. Vestfold Sauavlslag teller nå 120 medlemmer og sauekontrollen har en oppslutning på 38 medlemmer - 1.500 vinterfôra sau.

Styret i jubileumsåret:

Formann:

Morten Ueland, Nøtterøy

Nestformann:

Unni Falkeng, Andebu

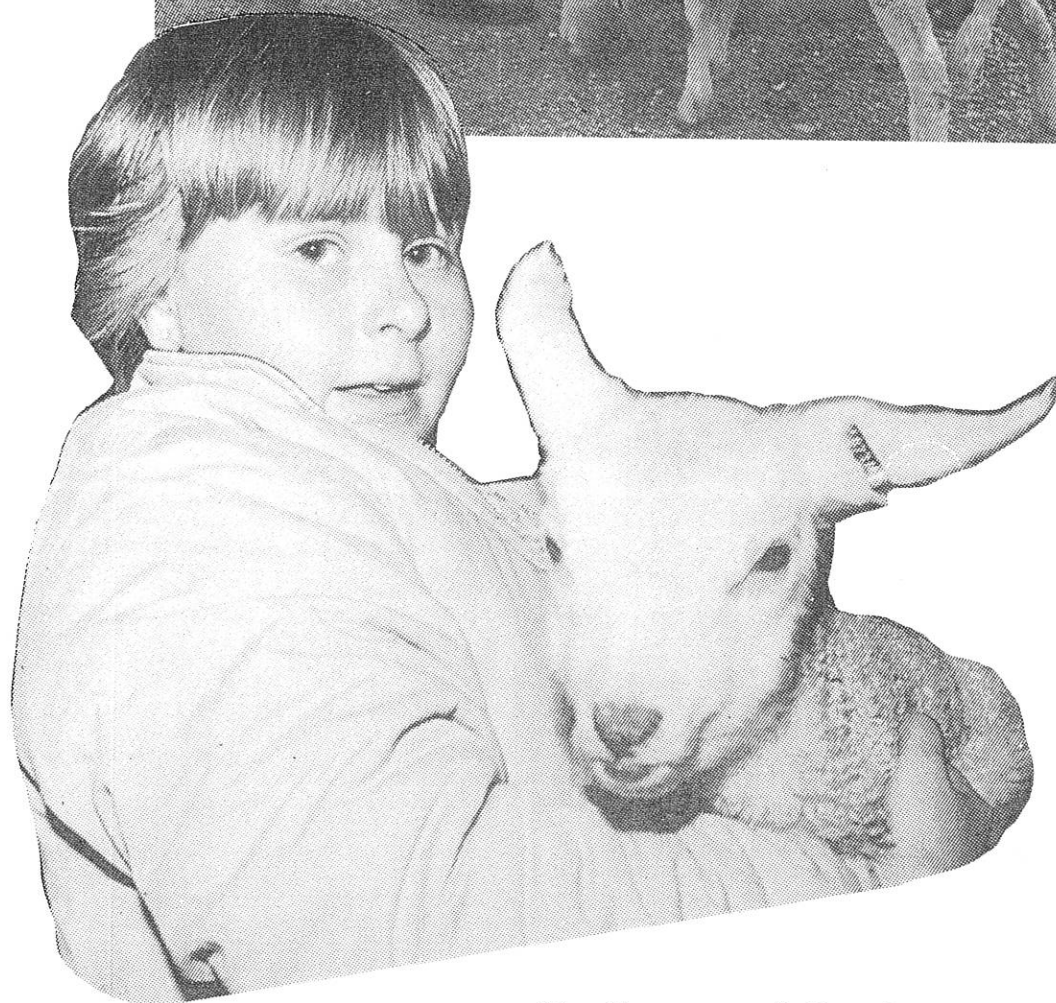
Kasserer: Charles Stålerød, Andebu

Styremedlemmer:

Ole Hans Bergan, Hof

Sigrid Ringen, Ramnes

4H-sauene; gave fra Vestfold Saueavlslag
til Vestfold 4H

Godt grep på "god-lammet"

Vestfold Saueavlslag vil herved få takke firmaer som har støttet oss økonomisk, og vi oppfordrer våre medlemmer til å bruke disse ved kjøp av varer og tjenester:

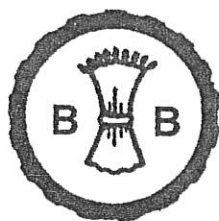
Os Husdyrmerke-fabrikk a/s

 Gilde

Gilde VBT BA

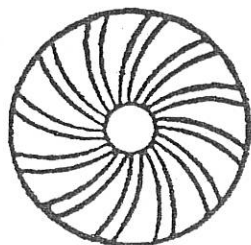
Vestfold - Buskerud - Telemark

Bakke Bruk AS

Mølle & Kornsilø

3174 Revetal

**Mølle-
butikken**

Borgen Aktiemølle

3158 ANDEBU • TELEFON 33 33 93 90

Over: Lamme-tid! Godt med en ekstra sup!

Under: Grinda opp,- fjellet venter!

